MŪSŲ VYTIS

2
1962

TURINYS

AD MELIOREM, BROLI!	39
IŠTIKIMYBĖ LAISVĖS IDEALAMS	40
LIETUVIŲ TEATRAS IR MŪSŲ DRAMATURGIJA	48
GINTARIEČIŲ KULTŪRINIAI DARBAI	51
KUR DINGO MŪSŲ ETIKETAS?	57
ASS ŠVENTĖ, STUDIJŲ DIENOS IR KONCERTAS NEW YORK	59
ĮVYKIAI IR KOMENTARAI	63
TAUTINĖ VEIKLA AMERIKOJE	65
SAVAITGALIS STUDENTŲ MIESTE	67
MŪSŲ PASTOGĖJE	69

MŪSŲ VYTIS

LEIDŽIA: Akademinis Skautų Sąjūdis.
REDAKTORIUS: Vytautas Germanas, 2618 W. Montgomery Str., Chicago 32, Illinois.
REDAKCINIS KOLEKTYVAS: Rimvydas Cinka, Saulius Grėbliūnas, Dalė Koklytė, Rūta Kviklytė.
REDAKCINIO KOLEKTYVO BENDRADARBIAI: A. Avižienis, A. P. Dailydė, R. Kezys, G. Penikas, J. Tamulaitis, I. Užgirienė, R. Vaitkus, A. Venckus, R. Vėžys.
MENINĖ PRIEŽIŪRA: Rimvydo Cinkos.
TECHNIKINIS REDAKTORIUS: Kęstutis Jėčius, pavaduotojas Henrikas Juknaitis.
ADMINISTRATORIUS: Henrikas Bokas, 6016 S. Artesian Ave., Chicago 29, Illinois. Ekspeditorius: Bronius Žukauskas.
SPAUSDINA: M. Morkūno spaustuvė, 6051 S. Ashland Ave., Chicago, Illinois.
PRENUMERATOS KAINA: Metams — JAV ir Kanadoje 4 dol., D. Britanijoje ir Australijoje 1 sv., kitur 2 JAV dol. Metinė garbės prenumerata 10 dol. Atskiro numerio kaina 75 centai. Prenumeratą ir aukas prašau siųsti administratoriui.
Straipsniai su autorių pavarde, slapyvarde ar inicialais nebūtinai išreiškia skautiškos vadovybės, leidėjo ar redakcijos nuomonę. Rankraščiai redakcijos nuožiūra yra taisomi kalbos, formos ir stiliaus atžvilgiu.
MŪSŲ VYTIS (OUR KNIGHT) is a bimonthly magazine published by the Lithuanian Student Scout Association.

MŪSŲ VYTIS

DVIMĖNESINIS SKAUTIŠKOS MINTIES ŽURNALAS

NR 2 KOVAS - BALANDIS 1962 XIV METAI

AD MELIOREM, BROLI!

Miela gidėti apie lietuvius, pasiekiančius aukštus laimėjimus amerikiečių visuomenėje, bet dar mieliau, kai jie yra mūsų organizacijos nariai.

Paskutiniu metu lietuvių spaudoje skaitėme apie filisterio dr. Algirdo Avižienio darbus ir jam suteiktą garbę. Esu tikras, kad jį "Mūsų Vyčio" skaitytojams pristatyti tikrai nereikia. Jį gerai žinome iš skautų, iš akademikų veiklos, jis buvo ir šio leidinio redaktorius. Prisimenu nevieną vėlų vakarą praleistą drauge "Mūsų Vytį" belaužant. Prisimenu, kai stovyklos vakare, prie laužo dainuodavom jo pravedamą filisterių dainą. Jis visada būdavo ta energijos pilna ugnelė, kuri draugų ar organizacijos tarpe įžiebdavo judrumą, geresnį ūpą.

Šių metų rugpiūčio mėnesį Muenchen, Vokietijoj, įvyks International Federation for Information Processing rengiamas tarptautinis suvažiavimas, kuriame dalyvaus apie 80 mokslininkų iš įvairių kraštų. Keliolikos amerikiečių delegatų tarpe bus ir fil. Avižienis. Suvažiavime jis skaitys vieną savo mokslinį darbą tema "On a Flexible Interpretation of Digital Computer Arithmetic". Šalia atsakingų pareigų Jet Propulţion Laboratories, Algirdas dėsto UCLA graduate mokykloje aukštos matematikos kursą. Taip pat jis yra pakviestas parašyti "digital computer arithmetic" srities vadovėlį.

Nepaisant šių atsakingų mokslinių darbų, Algirdas neapleidžia ir skautiškos veiklos. Šiuo metu jis yra Lietuvių Skautų Brolijos skautų vyčių skyriaus vedėjas. Be to, teko girdėti, jis rengia išsamią filosofinę studiją apie skautų ideologiją.

Su pasididžiavimu sekam šiuos brolio Algirdo žingsnius ir džiaugiamės, kad jam suteikiamos garbės dalis tenka jo, ir mūsų, tėviškei Lietuvai. Esu tikras sakydamas, kad visi skautai, o drauge visa lietuvių visuomenė jam linki kuo geriausios sekmės. Ad Meliorem!, broli Algirdai.

VG

LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVYDO BIBLIOTEKA

IŠTIKIMYBĖ LAISVĖS IDEALAMS

Stasys Žymantas

Vienas kraujo lašas būt tave nuplovęs,
Bet varge — jo vieno tu pasigedai —
Nors stiprybę sėmėm iš didžios senovės,
Liko netesėti mūsų pažadai.

Vienų vienas žodis būt tave apgynęs,
Bet varge jo vieno tu pasigedai, —
Nors visi žadėjom mirti už tėvynę,
Liko netesėti mūsų pažadai...
J. Aistis

Lietuvos nepriklausomybės netekimą 1940 m. birželio 15 d. anuometinė jaunoji lietuvių karta sutiko itin skaudžiai.

Augusi nepriklausomoje Lietuvoje, auklėta senosios Lietuvos valstybinės praeities, tautinio atgimimo, knygnešių, savanorių-kūrėjų laisvės ir nepriklausomybės kovų tradicijose, jaunoji lietuvių tautos karta tiesiog negalėjo suvokti, kaip tokiomis didelėmis pastangomis ir skaudžiomis aukomis atstatyta Lietuvos nepriklausomybė galėjo būti taip lengvai prarasta, nė kardo jai ginti nepakėlus. Lietuvių atminty gyvai tebeskambėjo vos prieš metus laiko, 1939 m. kovo 23 d., tuometinio Lietuvos kariuomenės vado atsišaukime į karius tarti žodžiai: "Nepriklausomybė yra brangiausias tautos turtas, kuris turi būti ginamas visomis priemonėmis, t. y. ir ginklu. Šioj kovoj geriau yra garbingai žūti, ar net tą garbingą kovą prieš stipresnį pralaimėti, bet tik begėdiškai nepasiduoti... Jei pavojus liestų dabartines mūsų žemes, o tuo pačiu tėvynės nepriklausomybę, tai mes jų be kovos jokiu būdu neatiduosime"...

Skaudūs 1940 metų Lietuvos okupacijos įvykiai, Lietuvos vyriausybės visiškas okupacijai nepasiruošimas akivaizdžiai parodė, ko verti buvo visi tie iškilmingi pareiškimai ir tušti pažadai dar nepakelto kardo be garbės nenuleisti...

"Būti nugalėtiems kautynėse, didvyriškai kovotose prieš milžinišką persvarą yra tragiška", rašo dabartinis laisvojo Berlyno burmistras Willy Brandt, "bet pasidavimas be kovos tragediją paverčia farsu. Toks pasidavimas atima iš aukos jos paskutinį, patį brangiausią turtą — jos savigarbą".[1])

Bolševikams 1940 metais okupavus Lietuvą ir be pasipriešinimo sutrypus jos nepriklausomybę, jaunoji lietuvių karta pasijuto netekusi ne vien savo tautos laisvės ir valstybinės nepriklausomybės, bet kažko dau-

giau — savo tautinės garbės. Nuplauti šią gėdą, susigrąžinti prarastą garbę tapo svarbiausiu tos nepriklausomybinės lietuvių kartos uždaviniu, kuris nužymėjo visą tolesnę lietuvių tautos ir jos laisvės kovos istoriją. Šitas, niekeno iš viršaus neįsakytas ir neprimestas, tik laisvai ir savarankiškai pačios jaunosios lietuvių kartos prisiimtas įsipareigojimas pagimdė didingą naujųjų laikų lietuvių tautinio pasipriešinimo sąjūdį ir 1941 metais jį vainikavo pirma didžiąja Lietuvos rezistencine pergale: Birželio Sukilimo paskelbtu Lietuvos nepriklausomybės atstatymu ir Laikinosios Vyriausybės sudarymu.

"Jeigu tada lietuvių rezistencinė dvasia nebūtų veiksmu pasireiškusi", rašė dvidešimties metų perspektyvoje vienas to sukilimo vadovų ir Laikinosios Vyriausybės narių prof. A. Damušis, — "dabar jaustumėmės pažeminti ir prasikaltę, kaip neįrodę ištikimybės tiems idealams, kuriais laisvės laikais tikėjome".[2])

Atidengtas priešo melas

"Legendos, kad lietuviai savo noru prisijungė prie Sovietų Rusijos, per sukilimą buvo išblaškytos".
Darbininkas, 1941.VII.2

"Šito pamiršti negalima", tebeniršta įtūžęs Lietuvos okupantas ant lietuvių sukilėlių ,nors nuo Birželio Sukilimo praėjo jau suvirš 20 metų.[3]) Gi klusnusis sovietinio okupanto tarnas Justas Paleckis savo bolševikinių ponų įniršimą ant lietuvių patriotų pavaizduoja dar šiuo Lietuvos okupacijos 20-čio sukakčiai atžymėti skirtu socrealistinės poezijos sparnuotu perlu:

"Tamsos jūs išperos, vampyrai - vurdulakai,
Iš praeities fašistinės klaikių kapų išnirę,
Kaip kruvini vilkai jūs liaudies kraują lakat,
Norėdami prikelti, kas amžiams jau supuvo, mirė".[4])

Liguistoje ir baimingoje Lietuvos okupanto vaizduotėje Birželio Sukilimo dalyviai — tai tie patys taikiuose Lietuvos laukuose besišvaistantieji "fašistiniai žvėrys", kuriais sovietų užsienio reikalų ministeris Šepilovas Jungtinėse Tautose išvadino Vengrijos laisvės kovotojus.

Sovietinio okupanto įniršimas prieš Lietuvos ir Vengrijos sukilėlius puikiai suprantamas. Lietuvių tautos sukilimas 1941 metais, lygiai kaip Vengrijos revoliucija 1956 metais, vengrų revoliucionierių išlaisvinto kardinolo Mindszenty žodžiais tariant, buvo: "Tautos laisvės kova jaunajai kartai atsistojus tautos priešaky. Toji kova dėl laisvės buvo kovota todėl, kad tauta pati norėjo laisvai nuspręsti, kaip ji turėtų gyventi."[5]) Vengrai 1956 metais, kaip prieš juos lietuviai 1941 metais, sukilo prieš sovietinę priespaudą, nes jie troško taikos, laisvės ir nepriklausomybės. Taip aiškino vienas ,Vengrijos revoliucijos vadų generolas Pal Maleter. Buvęs vengrų komunistinio režimo kariuomenės karininkas, jis prisidėjo prie vengrų laisvės kovotojų po to, kai įsitikino, jog jie nebuvo kažkokie banditai, bet ištikimi vengrų tautos sūnūs.[6])

Lietuvių tautos sukilimas 1941 metais buvo tat idealistinė apraiška, dvasios sukilimas prieš aplinkos melą.[7]) Jis sugriovė vieną bolševikinio okupanto klastingai paruoštą, paskleistą ir šiandien tebeskleidžiamą melą, kad lietuvių tauta pati savo noru atsisakiusi valstybinės nepriklausomybės ir savo laisva valia "Liaudies seimo" rinkimais pasisakiusi už prisijungimą prie Sovietų Rusijos. Net okupacinę sovietų kariuomenę Lietuvai pavergti, išvedžioja bolševikinio režimo oficialusis istorijos falsifikatorius Žiugžda, pakvietusi pati nepriklausomos Lietuvos vyriausybė (!)....

Niūdieniame visuotino tautų apsisprendimo amžiuje tas bolševikų sufabrikuotas ir paskleistas melas buvo ir yra vienintelis argumentas jų tarptautiniam nusikaltimui pridengti ir pateisinti. 1940 metais prievarta primestas, bet Lietuvos vyriausybės be pasipriešinimo priimtas Kremliaus ultimatumas iš pradžių suklaidino nevieną naivėlį Vakaruose. Betgi tą argumentą po metų sovietams iš rankų išmušė visuotinis 1941 m. lietuvių tautos sukilimas. Už tai lietuviai sukilėliai susilaukė iš įtūžusių bolševikų tokios pagiežos, šmeižtų, dergimo bei pravardžiavimo "fašistiniais žvėrimis" ir ginkluotais "banditais".

Savo ryžtu ir kraujo auka Birželio sukilėliai siekė akivaizdžiai parodyti pasauliui, jog Lietuva, dar prieš 700 metų apsisprendusi gyventi laisvu ir nepriklausomu gyvenimu, to apsisprendimo niekad neišsižadėjo. Tą apsisprendimą lietuvių tauta atkartojo Vasario 16-tosios aktu, jį patvirtino Steigiamojo Seimo nutarimu ir užantspaudavo Nepriklausomybės Kovų savanorių-kūrėjų ir Birželio Sukilimo laisvės kovotojų kraujas. Todėl lietuvių tautos valiai patirti ar patikrinti nebuvo ir nebus reikalingi jokie "laisvi rinkimai Jungtinų Tautų priežiūroje".

Lietuvių tauta norėtų tik vieno: kad kas nors padėtų lietuviams išvyti iš Lietuvos bolševikinius okupantus, kaip 1941 m. juos išvijo Birželio sukilėliai, pasianudodami kilusiu sovietų-vokiečių karu.

Nesuprantamas sukakties slopinimas

"1940 m. birželio 15 d. Tarybų Sąjungos okupacijos ir tos okupacijos prievartoje padarytų kitų jėgos ir klastos aktų pertrauktas Lietuvos suvereninių organų veikimas 1941 m. birželio 23 d. Tautos sukilimo ir Laikinosios vyriausybės veikimo buvo laikinai atstatytas".

Lietuvos VLIKo deklaracija 1944.II.16

Lietuvos bolševikinių okupantų pastangos sumenkinti ir sunaikinti Birželio Sukilimą ir visą Lietuvos tautinės rezistencijos sąjūdį lengvai suprantamos ir paaiškinamos. Betgi ypač nesuprantama ir nepateisinama toji tyla, kuria vadinamieji vadovaujantieji užsienio lietuvių politiniai veiksniai sutiko dvidešimtąją 1941 m. visuotinio Tautos sukilimo sukaktį.

Nei vienas tų augštos vadovavimo ambicijos veiksnių nepasiūlė 1961 metų paskelbti Birželio Sukilimo Metais. Ir nei vienas tų veiksnių: Lietuvos Diplomatinė Tarnyba. Vyriausias Lietuvos Išlaisviinmo Komitetas, Amerikos Lietuvių Taryba, Lietuvos Laisvės Komitetas, Lietuvos Nepri-

New Yorko SSS skyriaus rengtoje jaunųjų dailininkų parodoje, dail. Pr. Lapė skaito paskaitą.

G. Peniko nuotr.

klausomybes Talka, Pasaulio Lietuvių Bendruomenė, nei pagaliau pati buvusioji Laikinoji Vyriausybė, jokiu atskiru, įsakmiu ir deramo svorio pareiškimu nepriminė lietuviams užsienyje ar pavergtoje Tėvynėje to sukilimo reikšmingos sukakties, kur žuvę laisvės kovotojai savo ryžtu ir gyvybės auka siekė grąžinti 1940 m. "begėdišku pasidavimu prarastą tautos garbę." Nieko tat neturi stebinti, jei vienas to sukilimo vadovų, buvęs Dachau KZ kalinys Leonas Prapuolenis neiškentęs tokiame lietuvių politinių veiksnių abejingume įžiūrėjo tam tikrą lygiagretumą tarp dabartinių partinių emigracinių veiksnių pozicijos Birželio Sukilimo atžvilgiu ir Lietuvos paskutinės partijų koalicinės vyriausybės nusistatymo Kremliaus 1940 m. ultimatumo atžvilgiu.[8])

O jau belieka tik spėlioti, kaip tokį užsienio lietuvių vadovaujančių veiksnių abejingumą Birželio Sukilimo sukakties atžvilgiu aiškinosi už dalyvavimą tame sukilime okupantų tebepersekiojami ir tebešaudomi, fašistiniais žvėrimis ir banditais koliojami dar gyvi išlikę to sukilimo dalyviai Tėvynėje ar tolimajame Siibre. Jie nusikalto tik tuo, kad šventai tikėjo ir vykdė tą įpareigojimą, kurį Amerikos lietuviai įrašė Lietuvai dovanotame Laisvės Varpe:

"O skambink per amžius vaikams Lietuvos,
Kad laisvės nevertas, kas negina jos".

Įžymusis Lietuvos kultūros istorikas prof. Vaclovas Biržiška Birželio Sukilimą įrikiavo į kitų didžiųjų lietuvių tautos sukilimų tarpą: 1794, 1831, 1863 m.[9])

Tačiau 1941 m. Tautos sukilimas priklauso ne vien praeičiai, bet dabarčiai ir ateičiai. Priešo dergiamas, mūsų pačių reikiamai neprisimenamas ir nepagerbiamas, vakariečiams mažai girdėtas ir žinomas, Birželio Sukilimas yra įrikiuotinas visų pirma į naujųjų laikų prieš sovietinę priespaudą kovojančių tautų sukilimų tarpą: Berlyno, Poznanės, Budapešto. To sukilimo dvidešimtmečio sukaktis tam teikė gerą progą. Toji proga buvo nedovanotinai praleista ir neišnaudota.

Laisvės prošvaistė buvo trumpa

Sunerimusiam popiečio vėjui
Tautos Himnas lietuvį pravirkdė.
Himno žodžiai pro šūvius praėjo,
Ir atėjo lietuviui į širdį.
J. Kruminas

Rytinio Berlyno darbininkų sukilimą 1953 m. vokiečiai kasmet švenčia kaip tautinę šventę. Reikšmingu istoriniu įvykiu lenkai laiko 1956 m. Poznanės darbininkų sukilimą prieš sovietinę priespaudą. Tas sukilimas rusų tankų pagalba buvo numalšintas, tačiau jis atidengė kelią tais pačiais metais įvykusiai Lenkijos spalio revoliucijai, kuri dalinai atpalaidojo Lenkiją nuo griežtos ir tiesioginės Maskvos kontrolės. Ir nors sovietiniai okupantai sutelkę naujas šarvuočių divizijas nuslopino Budapešto sukilimą ir Vengrijos revoliuciją, jos garsas plačiai nuaidėjo per visą pasaulį.

Betgi tikrasis tų sukilimų ir revoliucijų pradininkas — 1941 m. visuotinis lietuvių tautos sukilimas prieš sovietų okupaciją — Vakaruose mažai tėra žinomas ir Vakarų mokslinėje ar politinėje literatūroje visai neminimas.[10]) Negalima dėl to kaltinti vienų vakariečių dėl jų nenoro ar nesidomėjimo Lietuvos įvykiais. Sunku laukti kokio didesnio vakariečių dėmesio lietuvių pasipriešinimui sovietams ar Birželio Sukilimui, jei patys laisvieji lietuviai iki šiol neparuošė ir neišleido jokio rimtesnio veikalo, kuriame būtų išnagrinėta pirmojo bolševikmečio Lietuvos okupacija, Birželio Sukilimas, jį iššaukusios priežastys ir to sukilimo įtaka bei pasekmės visai tolesnei įvykių eigai Lietuvoje ir lietuvių laisvės kovai.

Tuo tarpu Lietuvos okupantas tokius leidinius ruošia ir juos leidžia. Ko jie verti ir kas norima jais pasiekti, matyti iš vieno tokio paskutinio leidinio pavadinto: "SS tarnyboje". Lietuvos įgaliotas ministeris Vašingtone P. Žadeikis jau tuoj po sukilimo įspėjo prieš galimas panašias priešo pastangas iškreipti, sumenkinti ir suniekinti Birželio Sukilimo tikrąją prasmę ir reikšmę.

"Kauno, Vilniaus ir visos Lietuvos lietuviai sukilo įkvėpti vien Lietuvos nepriklausomybės troškimu ir, žinoma, ne tam, kad tarnauti naujos okupacijos tikslams. "Galimas dalykas," , rašė įgal. ministeris P. Žadeikis Darbininke 1941 m. liepos 8 d., "kad sovietų ir jų simpatikų propagandos mašina bandys lietuvių sukilimą peikti ir dergti. Gal būt prikaišios naciškumą. Tačiau kiekvienas nuoširdus lietuvis, kiekvienas kenčiančios Lie-

tuvos draugas skaitys savo pareiga priekaištus atremti".

Deja, į tą įspėjimą iki šiol nebuvo atkreipta pakankamo rimto dėmesio.

Kirsdamasis su nacių imperialistiniais siekimais, pradėtas prieš įsakmų vokiečių įspėjimą, vykdytas be ryšių su vokiečiais ir be jokios jų paramos, Birželio Sukilimas faktinai buvo nukreiptas tiek prieš sovietų okupantus, tiek prieš būsimuosius vokiečių nacių okupantus. Iš esmės, Birželį įvykusį faktą, sekant vieną seną graikų politiko Demosteno pamokymą įvykus įfaktą, sekant vieną seną graikų politiko Demosteno pamokymą ateniečiams, — jog kare ne įvykiai žmonėms, bet žmonės įvykiams turi vadovauti.

Sukilimo politinė vadovybė pagrįstai galvojo, jog laisvės prošvaistė gali būti labai trumpa ir todėl turi būti išnaudota pasiruošimams naujai okupacijai. Šiuo atveju ypač svarbu buvo skubiai pakeisti sovietinę administraciją nauja, ryžtinga ir ištikima nepriklausomybine lietuviška administracija ir pašalinti visus sovietinės okupacjos ir jos primestinės santvarkos padarinius.

Vokiečių nacių okupacinė valdžia greit nušalino Laikinąją Vyriausybę, tačiau jos įsodinta ir įtvirtinta lietuviškoji administracija, vyriausybės pertvarkyta lietuviška mokykla liko. Tatai turėjo teigiamos ir lemiamos įtakos visai tolesnei Lietuvos okupacijos eigai ir tautos pasipriešinimui naujam okupantui.

Nemarusis lietuviškumas

Numiršta rožės ir lelijos,
Vergai, karaliai, pranašai,
Bet kas mirty gyvent nebijo,
Gyvens kovoj, gyvens vergijoj —
Švieson kaip milžinas išeis.
B. Brazdžionis

Akademinio Skautų Sąjūdžio sumanymą surengti 1941 m. visuotinio Tautos sukilimo minėjimą Los Angeles mieste tenka laikyti džiuginančiu reiškiniu. Jis liudyja, kad lietuviai skautai akademikai nėra pametę dvasinių ryšių su Tauta, su jos kovota ir tebevedama laisvės kova ir tos kovos tradicijomis.

Kovojančios, niekad nesenstančios ir visad jaunos Lietuvos kraujo ir dvasios palikimas teikia geriausią atramą užsienyje brėstančiai jaunajai lietuvių kartai, norint išvengti neprasmingo klaidžiojmo, pasimetimo, visokio "generacijų nužeminimo", teisingiau pasakius "išsižeminimo" iš tėvų gimtosios žemės, ar mėginimų kelti ir svarstyti net tokį klausimą: kodėl dar reikia būti lietuviu?

Tautos gyvenimas stato skirtingus uždavinius kiekvienai kartai. Senosios kartos sustingimas praeityje yra pavojingas, bet lygiai pavojingas ar net dar pavojingesnis yra jaunosios kartos nesuradimas savo paskirties, atitrūkimas nuo tautos laisvės kovų tradicijų. Be jų viskas tuščiai pakimba ore. Kiekviena nauja jauna karta turi savų ,skirtingų problemų, tačiau visas tautos kartas turi jungti ta pati ištikimybė nemariems tautos laisvės idealams, kuri tartum raudonu siūlu atspindi visoje per pastaruosius du

Ne vienas brolis su ilgesiu laukia artėjančios vasaros ir sekančios akademinės stovyklos. Nuotraukoje, naujos tikrosios narės sveikinimas.

G. Peniko nuotr.

šimtmečius viena po kitos sekusių Lietuvos jaunųjų kartų tautinėje veikloje.

Lemiamą vaidmenį toje veikloje teko suvaidinti kaip tik jaunosioms akademinėms kartoms. Jaunoji akademinė lietuvių karta sukūrė ir vadovavo Vilniaus universiteto lituanistiniam sąjūdžiui praėjusio amžiaus pradžioje. Jaunoji lietuvių akademikų karta, kuri mokslus ėjo jau svetimoje mokykloje, vadovavo tautinio atgimimo sąjūdžiui. "Aušros" redaktorius J. Šliūpas tuomet buvo tik 22 metų amžiaus, o Dr. J. Basanavičius už jį buvo tik 10 metų vyresnis. Jaunoji lietuvių akademinė karta ruošė ir skynė kelią į tautinės valstybinės nepriklausomybės atstatymą. Taip pat jaunajai akademinei lietuvių kartai, jau savose mokyklose išaugusiai ir brendusiai, Nepriklausomos Lietuvos augštųjų mokyklų jaunai profesūrai ir studentijai, atiteko didžioji dalis naštos naujo lietuvių tautinio pasipriešinimo, pasireiškusio Birželio Sukilimu, vokietmečio ir antrojo bolševikmečio laisvės kovomis.

Be abejo, ir ateities lietuvių tautos išsilaisvinimo pastangose reikšmingas, turbūt reikšmingiausias vaidmuo taip pat priklausys jaunajai lietuvių akademinei kartai Tėvynėje. O kiek dar ir lietuviškai atžalai užsienyje, — tai priklausys nuo jos pačios.

Visose minėtose naujųjų laikų lietuvių laisvės pastangose garbingai ir svariai pasireiškė skautai akademikai, akademinės skautų organizacijos. Atmintinas skauto vyčio Mykolo Naujokaičio heroiškas ir dramatiškas ży-

gis Birželio Sukilimo paruošime, kuris dar tebelaukia gabios literato plunksnos. Giliai atminty įrėžtas vardas skauto vyčio Algirdo Florijono Jurskio. Jaunas gabus lietuvių akademikas, Vilniaus universiteto Ekonomijos mokslų fakulteto prodekanas, aktyviai pasireiškęs Birželio Sukilime ir pasipriešinimo sąjūdyje prieš nacius, sovietams antrą kartą užplūdus Lietuvą jis stojo tautinės lietuvių rezistencijos priekyje, buvo bolševikų suimtas, kankintas, nuteistas ir pagaliau 1953 m. rugsėjo 4 d. Sibire nužudytas. Kritusio šioje kovoje skauto vyčio, Vytauto Didžiojo Universiteto adjunkto Juozo Milvydo meilė ir pasišventimas saviems tautiečiams byloja apie akademinės skautijos aukštą moralę ir dvasinį lygį. Jų priesaika "Dievui, Tėvynei ir Artimui" buvo šventai išpildyta. Tai tik keleta pavyzdžių. Jų yra daugiau.

Ištikimi nemariems lietuviškumo ir tautos laisvės idealams Birželio sukilėliai savo ryžto ir aukos pavyzdžiu patvirtino tą amžiną tiesą, kurią nepažaboto bolševikinio teroro sunkiomis dienomis skelbė okupuota, bet dvasioje nepavergta Lietuva: "Kraujas lietuvio gyslose neužšalo toje speigų žiemoje, ir Lietuva — dar gyva ir bus gyva, nes "temiršta tik tie idealai, už kuriuos niekas nemiršta".[11])

Tokia yra pagrindinė giliausioji Birželio Sukilimo prasmė.

1) W. Brandt. My Road to Berlin. 1960. 5 3psl.
2) A. Damušis. 'Laisvės kovų pirmasis veiksmas". Į Laisv. 1961. Birželis. Nr 51.
3) M. Jackevičius. "Šito užmiršti negalima". Tėvynės Balsas. 1961. Birž. Nr. 51.
4) J. Paleckis. "Sveika Tarybų Lietuva". Vilnius. 1960. 31 psl.
5)The Hungarian Revoliution. A White Book. 1957. 216 psl.
6) The Hungarian Revoliution. t. p. 176 psl.
7) Žr. A. Damušis. t. p.
8) L. Prapuolenis. "Tautos istorinio laimėjimo sukaktis. Kodėl ši sukaktis slopinama". Į Laisvę. 1961. Nr 25. 7 psl.
9) V. Biržiška. "Lietuvos Laikinosios Vyriausybės mūsų praeityje". Praeities Pabiros 1960. 112, 113 psl.
10) Pav., Pabaltijo valstybių likimas tėra vos viena eilute suminėtas įdomioje ir vertingoje praėjusiais metais paskelbtoje Columbijos universiteto profesoriaus Z. K. Brzezinskio studijoje: "The Soviet Bloc. Unity and Conflict".
11) Lietuvos BDPS Komiteto Direktyvinis Biuletenis. 1947 m. kovo 16 d. 1 psl.

LIETUVIŲ TEATRAS IR MŪSŲ DRAMATURGIJA

STASYS PILKA, Režisierius

Klaidingos prielaidos dažniausiai sukelia dar klaidingesnes išvadas

Lietuviai — vienintelė Europoje tauta, kuriai nacionalinių tendencijų 19-tojo šimtmečio sukūriuose, buvo **uždraustas** ne vien spaudos žodis, bet ir bet kurioje formoje **tautinis gimtąja kalba specifinis veiksmas!** Teatriniai vaidinimai ir dramaturgija mūsuose ėmė reikštis rezistencijos ženkle, patraukiant į sceninę ekspanciją veik kiekvieną ano laikotarpio lietuvį inteligentą; betgi iš vystyktų beišsiritąs lietuviškas teatras netgi nebuvo Lietuvos teritorijoje užgimęs! Patys pirmieji lietuvių kalba bei originalios dramaturgijos vaidinimai, kaip žinoma, yra įvykę... Amerikoje. Ir tik maždaug po dešimtmečio Lietuvoje pradėjo plisti (dažnai slapti, nuo valdžios "išvogti" ar kuriuo apgaulingu būdu rengiami) lietuviškieji spektakliai.

Veik kiekvienas ano meto lietuvis rašytojas jautė pareigą duoti kovingajai lietuviškai (dar nelegaliai!) scenai repertuarą. Tuo būdu teatrui veikalus rašė Žemaitė, Vaižgantas, Maironis (operai libretą), Gira, Puida, Dvi Moterys, Vydūnas, Keturakis bei kiti. Tasai teatras tėra buvęs mėgėjiškas diletantiškas. Jo tikslas — grynai visuomeniškas (kovos iš svetimos priespaudos išsilaisvinimo ženkle!), kitaip tariant, pilietinio pobūdžio. Meninės tendencijos iškilo tik prieš pirmąjį pasaulinį karą, kai netyčiomis, nelauktai atsirado lietuvių kilmės vyrai, išėję specialius teatrinius mokslus (Aleksandras Vitkauskas, Juozas Vaičkus, Kastantas Glinskis, Antanas Sutkus).

Lietuviškoji dramaturgija, lygiai kaip ir lietuvių kalba vaidinimai, faktiškai užgimė išeivijoje — Jungtinėse Amerikos Valstybėse. Lygiagrečiai su Lietuvos plunksnos žmonių pastangomis, idealistiniai tautinės dramaturgijos polėkiai sklinda ir Dėdės Samo žemėje (Turskis, Nagornoskis, Laucevičius-Vargšas bei kiti). Amerikoje, tarp kitko, užgimė ir lietuviškoji romantinė drama ir heroinė originali tragedija.

"Lietuviškas teatras", "lošimai" gal labiausiai stiprėjo išeivijos susitelkimo centruose: Petrapilyje, Rygoje, Amerikos lietuvių kolonijose. Kai Lietuvoje vaidinimai neretai buvo rengiami klojimų improvizotuose scenose, tik rečiau (Vilniuje, Kaune, Šiauliuose) pastovių teatrų patalpose, lietuviai išeiviai, išbandę kuklesnes, pradėjo veržtis į dideles scenas. Ypač, kai Amerikoje užgimė tautinė opera ir operetė bei kitokio stiliaus muzikiniai veikalai (Mikas Petrauskas ir kt.).

Istorinėje Lietuvoje teatras gyvavo, net suklestėdavo, tik jo kalba buvo svetima: italų, prancūzų, lenkų, rusų. Lietuvių kalba vaidinimus mums dovanojo tik 19-ojo šimtmečio pabaiga.

Lyginti lietuvių sceną galima tik su pavergtų ar kultūriniai slėgiamų

tautų teatrine raida. Ir čia, deja, lietuviams buvo pačios nepalankiausios bei sunkiausios sąlygos. Kurioje gi tautoje teatras buvo uždraustas ir persekiojamas? Turėkim galvoje visą Europos kontinentą!

Palyginimai su prancūzų, vokiečių, italų, ispanų, rusų scena sudaro klaidingas prielaidas. Vargu ar iš tokių prielaidų galėtumėm išgauti kurias logiškesnes ar rimtesnes išvadas. Netgi, kai bandysime gretinti su, palyginus, dar jaunatviškai aktyviu amerikiniu teatru.

Kiekviena tautybė gauna (ir turi) ko trokšta ar kam yra linkusi.

Anglams, prancūzams, lenkams Operos scena yra trečiaeilis polinkis, nepagrindinis teatrinio meno reiškinys. Ispanų kultūros kraštuose matome tolygią analogiją. Todėl anglai davė pasauliui W. Shakespearą, Oscar Wilde, Bernard Shaw ir kt. didžiuosius dramaturgus. Dėl tos pačios priežasties ispanai yra turėję Lope de Vega, Calderon'ą, Tirso de Maliną, nes tuo laikotarpiu jiems teatras sudarė prasmę! Prancūzai įvairiais ir skirtingais savosios istorijos etapais rodė rašliavoje (tolygiai ir dramaturgijoje) rafinuotumą, savaimingumą, veržlumą. Juos sekė rusai ir lenkai, scenai įvairiose jos apraiškose rodydami net pietizmą.

Lietuviai? O, jie yra linkę megdžioti, prisitaikyti, iš kitų pavyzdžius skolintis. Kai savo laiku, pvz., Amerikoje gyvasis teatras **atstodavo** sportą, filminį meną (amerikiečių būtyje scenos žmonės buvo nemenkau populiarūs, lyg kad nūdienės celuloido ir Hollywoodo žvaigždės) — lietuviai irgi bandė rodyti savajam teatrui dėmesį, — neatsilikdavo! (Šiuo atžvilgiu prisidėdavo ir atsivežtos rusiškos ar lenkiškos įtakos). Mūsų renesansiniame laikotarpyje scenoje vaidinti, lietuviškame spektaklyje dalyvauti buvo ir garbė ir pareiga ir kovingumo pažymys.

Suvereninės valstybės metais, ypač kai susikūrė pirmieji Dramos bei Operos meninių siekimų teatrai, toks romantiškai iškilnus savajai tautinei scenai sentimentas, atvirai pasakius, neilgai tesitęsė. Maždaug tik penkmečio bėgyje Kaune teatro žiūrovai idealizavo ar ypatingiau vertindavo scenos darbo atstovus. Lietuviškoji publika nedaug ir dramaturgų padėjo iškelti (Petras Vaičiūnas, vienu veikalu Kazys Binkis, "Šarūno" spektakliu Vincas Krėvė). Smulkiai miesčioniškos nuotaikos, kaimuose gimusių žmonių, į urbanistines sąlygas patekusių, tendencijos dar negalėjo pagimdyti nei tikresnių meno smaguriautojų, nei stipresnių scenos kritikų, nei teatriniais atsiekimais giliau susižavėjusių piliečių. Lietuviai žiūrovai nebuvo linkę moderniškesnes problemas sprendžiančiai veikalų tematikai, dar tebesižavėjo, kitur jau savo amžių atgyvenusiomis, melodramomis, pigaus, pramoginio turinio komediniais spektakliais. Kultūroje šuoliais, regis, niekas neatsiekiama. Brendimui gi laikas buvo pertrumpas. Nors Lietuvos — įvairių išraiškų bei formų — scena darė milžiniškas pastangas, rodė neįtikėtiną pažangą, stebino svetimuosius, tik savieji žiūrovai vistik buvo dar linkę į primityvą, į pompastiškumą, į tuštesnę pramogą. O žiūrovas gali teatrinį meną ir kelti ir smugdyti! Laimei, anuometinėse sąlygose Lietuvos teatras kovą (slaptą ar perdrąsią) su savąja publika bandydavo laimėti.

Lietuviškoji dramaturgija brendo, laukdama laimingesnio rytojaus

Joks riebus pinigas, kaip tikrovė parodė, negalėjo dramaturgijos mūsuose iškelti, kad ją pajėgtumėm eksportuoti. Už teisę jų veikalus vaidinti, be vienkartinio honoraro, lietuviai rašytojai paprastai gaudavo vaidinimo brutto pajamų 10% (ar net ir 12,5%). Pajamos, aišku, priklausė nuo to, kiek sykių veikalas buvo vaidintas, bet nei vienas dramaturgas (kaip ir kiekvienas mūsų rašytojas) vien tik iš to (tariamai, didelio) honoraro nepajėgdavo išgyventi. Net ir "pastovus" dramaturgas Petras Vaičiūnas buvo verčiamas ieškotis kelis skirtingus darbus (vertimai, redagavimai, specialūs sekretoriavimai ir t. p.).

Į užsienius (ir tai pačiu pirmuoju savo scenos veikalu "Atžalynas"!) prasiveržė tik poetas Kazys Binkis. Svetimomis kalbomis tebuvo vaidintas tik P. Vaičiūno "Nuodemingas angelas". Berods, lietuviškos dramaturginės ekspancijos sąrašas tuo turi būti ir baigtas (neimami domėn lietuvių dramaturgų veikalai išversti į latvių bei estų kalbas ir vaidinti anų valstybių teatruose).

Rekordinio vaidinimų skaičiaus susilaukusi Maironio drama "Kęstučio mirtis" yra simptominga: tai nėra išsiskiriantis scenos veikalas, bet žiūrovai norėjo ją pakartotinai matyti! Tuo tarpu Balio Sruogos drama "Baisioji naktis", neprilygimai stipresnis veikalas, buvo sutiktas rezervuotai ir gal net šaltokai. (Publika apskritai nemėgo revoliucinės tematikos!)

Lietuvos scenoje buvo vaidinti W. Shakespeare, Ben Jonson, Moliere, Calderon, O. Wilde, B. Shaw, Pirandello, Romain Rolland, O'Neill, Ibsen, Gorkij, Čechovas, Mark Twain, Sommerst Maugham, Gogol ir daugelis kitų klasikų bei savo laiko iškiliųjų dramaturgų veikalai.

Tikiu Ip. Taine'o obalsiui "Menui išbujoti reikalinga atitinkama atmosfera". Dar pridurčiau: laikas, tautinis kultūrinis brendimas ir sąlygos. Proporciniai lietuvių dramaturgija buvo veiksminga ir naši. Į sceną buvo atėję ir Maironis ir Antanas Vienuolis ir Vincas Krėvė — lietuviškos raštijos didieji klasikai. Atsirado ir naujas dramaturgų pakaitalas. Jis prasiveržė ir emigracijoje (Antanas Škėma, Alg. Landsbergis, K. Ostrauskas). Nauji dramaturgų veidai matomi ir Lietuvoje (Juozas Grušas irgi scenos neatsižada).

Ko gi mums stinga, ko nėra, kad lietuviškoji dramaturgija prasiveržtų į platesnius akiračius? Manyje gimsta toks aštrus ir griežtas atsakymas, kad jį užspaudžiu lūpose. Pasitenkinsiu trumpesniu ir švelnesniu: turime labiau pamilti savąją kultūrą ir ją lygiaverčiai branginti.

GINTARIEČIŲ KULTŪRINIAI DARBAI

Prieš kurį laiką "Mūsų Vyčio" redakcija kreipėsi į Jūrų Skautijos korporaciją "Gintaras" sekančiais klausimais:

a) Kas paskatino Jūrų Skautijos Korporaciją Gintaras suruošti parodas?

b) Kokia nauda? Koks pelnas? Ar tik moralinis pasitenkinimas, suteikiant progą lietuvių dailininkams pasirodyti mūsų visuomenėje?

c) Kieno ir kiek parodų suruošta? Įvertinimas.

d) Ateities planai.

a) Jau pačioje pradžioje korporacijos steigėjams buvo savaime suprantama, kad korporacija turės pasukti į kultūrinę veiklą. Kodėl? Nes kiekvieno giliu įsitikinimu, korporacija, kuri tesiribotų iškylomis ir keliais metų bėgyje suruoštais šokių vakarais, nepateisintų savo egzistavimo, ypač dabar, kada tiek daug kalbama apie lietuviškos kultūros išlaikymą, apie mūsų visuomenės abejingumą ir apie tai, kaip išprievartautas kūrėjas yra lietuvis okupuotoje Lietuvoje. Ir ypatingai, kada sąlygos čia tokios palankios bet kokiam kultūriniam veikimui. Turėdami tai prieš akis, mes galvojome, kad netik nejauku, bet būtų nusikaltimas, susispietus studijuojančiam jaunimui į korporaciją, panaudoti ją vien laisvalaikio ir poilsio praleidimui. Čia norėtume su tam tikru pasitenkinimu pastebėti, kad jaunieji gintariečiai, kurie kiekvienais metais įsijungia į mūsų grandinę, ateina sąmoningi ir apsisprendę, žinodami, kad jų laukia darbas.

Kodėl mes apsistojame kaip tik ties parodų ruošimu? Dalinai todėl, kad mūsų jaunųjų dailininkų darbai Čikagoje labai retai tepasirodydavo, o spaudoje dažnai tekdavo užtikti straipsnių, teigiančių, jog jaunųjų dailininkų darbai žmonėms esą svetimi ir nepriimtini. Kaip parodų steigėjai su tokiu teigimu negalime sutikti.

b) Kalbant apie bet kokią asmeninę naudą ar pelną, būtų jau panašu į gerą sąmojų. Dažnai už parodos skelbimus mes sumokame tiek, kiek sumokėtume būdami prekybininkais, skelbdami pardavimui namus ir automobilius. Čia norėtume pareikšti savo nuoširdžiausią padėką Margučio radijo programos vedėjai p. L. Vanagaitienei, kuri be jokio atlyginimo perduoda savo programose mūsų ruošiamų parodų skelbimus.

Kiek tai liečia moralinį pasitenkinimą, savaime aišku, jog mums smagu pabūti ryšininkais tarp dailininko ir visuomenės. Smagu, kada pamatai, jog yra dar žmonių, kuriems svarbu ir įdomu ką lietuvis dailininkas dirba, ir kad jie netik ateina pasižiūrėti jo darbų, bet palyginus ne mažai ir nusiperka. Tai, kad yra dailininkų, kurie turi ką parodyti ir tai, kad susirenka žmonių jų darbus pamatyti, Korp! Gintaras, kaip parodos rengėjui, visiškai pakanka. Tiesa, su maža išimtim, nes tikrai būtų dar sma-

Drauge su šiuo straipsniu talpiname ir keletą Korporacijos "Gintaras" parodose dalyvavusių dailininkų darbų reprodukcijų.

"Apvalus stalas"

dail. V. Kanytė-Balukienė

giau, jeigu į parodas atsilankytų daugiau jaunimo, nes jų procentas lankytojų skaičiuje liūdnai mažas.

c) Pirmoji mūsų suruošta paroda buvo dail. Vytauto Igno 1959 m. Čiurlionio Galerijoje. Joje dailininkas buvo išstatęs 60 tapybos ir grafikos darbų, iš kurių 4 nupirkti.

Antroji paroda — studijavusių Freiburg'o Ecole Des arts et Metiers lietuvių dailininkų, 1960 m. Čiurlionio Galerijoje. Parodoje dalyvavo 11 dailininkų su 53 darbais. Iš jų 9 buvo nupirkti.

Trečioji paroda — Lietuvos žemėlapių. "Lietuva senosios Europos grafikoje nuo 15—18 amžiaus". Šios parodos eksponatai buvo dr. Povilo Rėklaičio nuosavybė, viso 54. Tarpe žemėlapių buvo dalis senų knygų iliustracijų, vaizduojančių senovės Lietuvos miestus ir dievus.

Ketvirtoji paroda, suruošta 1961 m. Čiurlionio Galerijoje, buvo dviejų Kanadoje gyvenančių dailininkų: Juozo Akstino ir Vytauto Remeikos. Išstatyta 53 darbai, iš jų 9 nupirkti.

Penktoji paroda — 1961 m. Čiurlionio Galerijoje, dail. Vandos Kanytės - Balukienės. Išstatyta 49 darbai, iš jų 8 nupirkti.

Šalia parodų ruošimo Korp! Gintaras 1959 m. išleido Kalėdinius sveikinimus su dail. Vytauto Igno piešiniais.

Duoti bet kokį ruoštų parodos darbų įvertininmą, mes, kaip rengė-

Vienos Korp! Gintaras parodos atidarymo metu, iš kairės, gintariečiai: Babušis, A. Tauras, D. Lukošiūnaitė, V. Šimaitis, V. Motušis ir K. Butkus.

jai, atsisakome. Tenorime prisijungti prie sekančių dr. Henriko Nagio žodžių, kuriais jis apibūdina mūsų jaunuosius dailininkus:

"Tikrieji menininkai niekad netroško užkopti ant, reklaminiais prožektoriais apšviestų, turgaus estradų, kur pataikaujama žaidimų ištroškusiems ir nemėgstama žiūrėti gyveniman atvirom, teisingom akim. Tikri menininkai kūrė ir kuria todėl, kad liūdytų savo laikmečio ir žmonių likimą, nebodami ar tai priima su aplodismentais ar pasipiktinimu.

Meniškoji tiesa visais laikais buvo vertinama kūrybinio pasisakymo autentiškumo, o ne populiarumo kriterijum. Jaunoji lietuvių dailininkų karta, subrendusi išeivijoje, rimtai ir nuoširdžiai ieško savo pasaulio, savito braižo ir savo originalios kūrybinės idėjos. Šios kartos atstovai, išėję dabartinių moderniųjų meisterių ir paties gyvenimo nelengvą mokyklą, suprato, kad dailė — kaip ir visos meno šakos — yra integrali dalis bendros kūrybinės pastangos, siekiančios nubrėžti mūsų šimtmečio žmogaus dvasinį ir fizinį portretą. Jie, iš tiesų, stengiasi nutapyti žmogų tokį, koks jis yra iš esmės, — jie laiko veidrodį prieš savo ir savo brolio sielą ir veidą, nekreipdami dėmesio į tuos, kuriems savasis portretas nepatinka. Jie žino, kad mene didžiausioji nuodėmė yra melas, paverčiąs kiekvieną kūrybinę manifestaciją savęs ir kitų apgaudinėjimu ir beverte, forsuota kabalistika. Jiems menas yra pašaukimas ir vienintelis būdas išreikšti save. Žmogiškos prasmės inkarmacija.

Jų kūriniai tai liūdija. Ir nėra geresnio būdo pristatyti juos žiūrovui, kaip linkint nuolat ieškoti ir tesėti savo jaunystės svajonę."

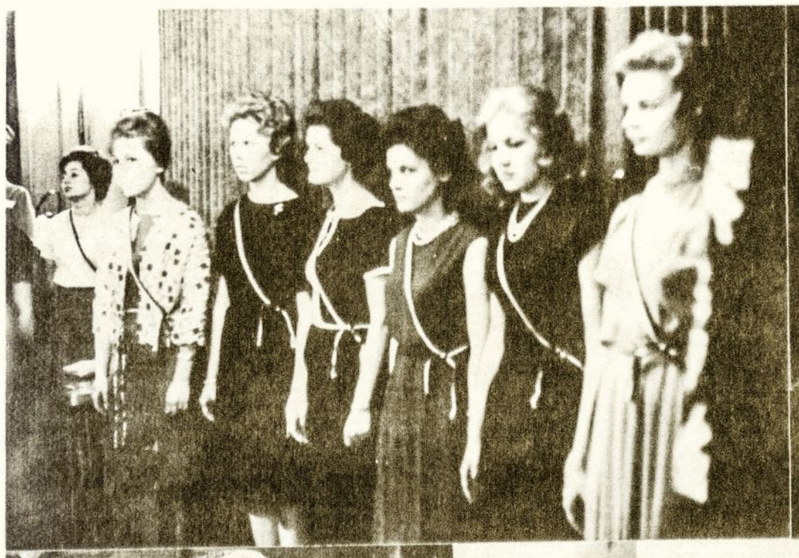

A. S. S. STUDIJŲ DIENOS

New York, 1962 m. gegužės mėn. 5—6 dd.

G. Peniko nuotr.

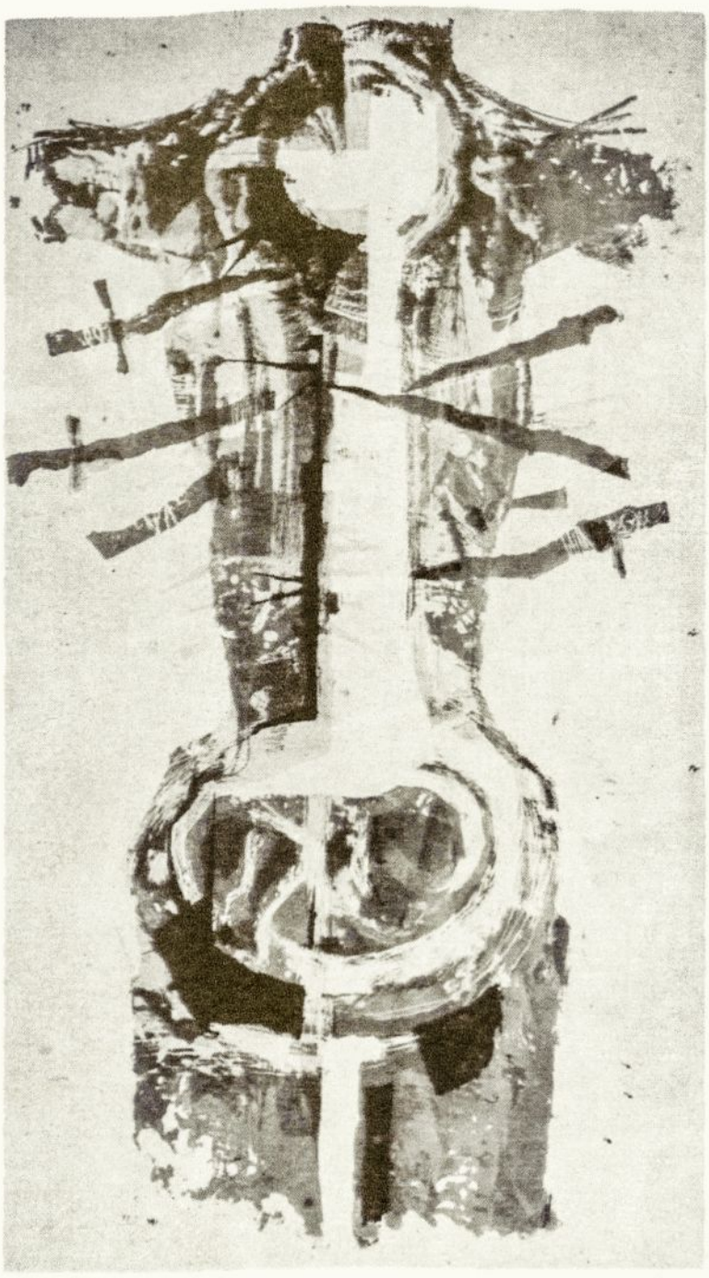

"Septyni Kalavijai"

— dail. R. Viesulas

d) Išpasakoti visus mūsų ateities planus būtų gal ne visai tikslu, jau vien dėl to, kad dalis jų gali likti "nepasiekiami", grynai dėl lėšų stokos. Tad išduosime viešumai tik kelis, kurie, galima sakyti, yra užplanuoti su tvirtu pagrindu.

Vienas jų, labai gali būti, pasirodžius šiam "Mūsų Vyčio" numeriui, priklausys jau nebe ateities planams. Būtent, Liūnės Sutemos poezijos knyga "Nebėra nieko svetimo". Tai mūsų pirmasis pasirodymas kaip leidėjo.

Sekantis, tai š. m. balandžio mėn. viduryje ruošiama antroji dail. Vytauto Igno paroda Chicago Savings & Loan Ass'n. meno galerijoje.

Taip pat, netolimoje ateityje esame numatę pradėti leisti dailininkų kūrinių reprodukcijų knygas, kurių pirmąja pasirodys dail. Romo Viesulo. Suprantama, kad jų skaičius priklausys nuo visuomenės reagavimo. Tačiau, nenorėdami ir neturėdami teisės būti pesimistais esamose sąlygose, mes tikime, kad ši knyga bus mielai priimta į kiekvieno lietuvio namus ir tuo būdu mums palengvins tęsti tolimesnį šių knygų leidimą.

Gi ateinantį rudenį numatome suruošti Amerikoje meno mokyklas lankančių ir baigusių dailininkų darbų parodą. Ją norėtumėm truputį pa-įvairinti, būtent, paskiriant premiją, kuri vienam ar kitam dailininkui atitektų, pakviestos jury komisijos nuomone.

Tai tiek. Jeigu šiais planais galėtumėm užbaigti 1962 metus, būtume visai patenkinti. Sakome "jeigu", nes, nežiūrint anksčiau minėto tvirto pagrindo ir mūsų optimizmo, kas nors, kur nors gali pasvirti ne mūsų noro kryptim. Ta galimybė yra. Bet jausdami, kad nesame vieni, nes yra kultūrininkų ir visuomenės veikėjų, nuoširdžiai žodžiu ir veiksmu pritariančių mūsų veiklai, (kaip p. L. Vanagaitienė, dr. K. Aglinskas, teis. A. Aglinskas, poetė Liūnė Sutema, dr. H. Nagys, rašyt. M. Katiliškis) mes pasiryžę užplanuotus darbus įveikti.

Gintarietė

KUR DINGO MŪSŲ ETIKETAS?

Redaguoja sesė Luyda

Prelegentai ir Svečiai

Prieš pradedant kalbėti kaip tinka akademikams laikytis svečių ir prelegentų atžvilgiu, pirmiausia pagalvokime, kodėl mes jų norime savo sueigose, minėjimuose, bei šventėse.

Prelegentus kviečiame į mūsų sueigas trokšdami, kad jie savo mintimis ir idėjomis praplėstų ir papildytų mūsų akiratį. Kai kuriais atvejais kviečiame, norėdami juos pagerbti bei jų atsiektus darbus atžymėti. Svečius dažniausiai prašome į savo ruošiamas šventes ir pobūvius dėl akademikų prestižo ar finansinio užnugario pakėlimo. Tad kaip matome, pagrindinis kvietimo motyvas yra grynai egoistiškas. Todėl, suprasdami kvietimo motyvus, dabar panagrinėkime kaip turime elgtis su mūsų garbingais prelegentais bei svečiais, kad ryšiai tarp jų ir mūsų būtų plačiau išvystyti ir jų tąsa užtikrinta ateityje.

Pirmiausiai, pakalbėkime apie prelegentus, nežiūrint ar jie yra mūsų nariai ar kitų organizacijų bei pažiūrų atstovai. Kiekvienas pakviestas kalbėti žmogus įdeda daug laiko ir pasišventimo kol savo mintis logiškai suskirsto, suprastina ir pasiruošia taip, kad klaustytojai galėtų jo paskaitą sekti ir ja interesuotis. Be išimties, prelegentui tenka iš anksto gerai pastudijuoti - patyrinėti, kad kalbamoji tema būtų nuosekli ir apimanti visus faktus, naujausius išradimus bei pagerinimus. Žmogus įdeda savo sielą, kad tik mus patenkintų — supažindintų su savo sritimi ir savomis idė-

jomis.

O mes, akademikai, kaip į tai atsiliepiam? Kai valdybos praneša apie būsimą sueigą ir prelegento temą, mes dažniausiai nesurandame užtektinai laiko ateiti ir pasiklausyti jo paskaitos. Mes esame perdaug "užsiėmę" ir savo išsilavinimu patenkinti, kad ne bent kas gali mums ką nors įdomaus bei naujo pasakyti! Dažniausiai tie kurie ir ateinam, retai kuomet įsigiliname į prelegento paskaitą. Žmogus, kuris pašventė savo laiką ir sutiko su mumis pasidalinti mintimis yra vertas visų mūsų gilaus susidomėjimo ir padėkos.

Po sueigos mes privalome asmeniškai nueiti prie prelegento ir išreikšti dėkingumą. Atminkime, kad nors ir vienas žodelis, komplimentas, klausimas, ar net ir nesutikimas su jo iškeltomis mintimis, parodo prelegentui, kad mes akademikai mokame įvertinti jo triūsą ir esame už jo perduotas mintis dėkingi. O tai daug ką reiškia. Jei prelegento kalba buvo tikrai įdomi ir šiltai sutikta, jis su malonumu sutiks ir sekantį kartą savo mintimis pasidalinti. O valdybos pareiga yra prelegentui padėkoti raštiškai.

Viso pasaulio studijuojantis jaunimas maištauja prieš vyresniąją kartą, jų nuveiktus darbus mažina ir jiems skirtą pagarbą niekina. Po kelerių metų, kai studentai baigia universitetus, sukuria šeimas ir rimčiau pradeda žiūrėti į gyvenimą, jie pamato daromas klaidas vyresniųjų atžvilgiu ir tada jau net ir patys nori pagarbos iš jaunesniųjų. Dar tik prieš porą metų buvusi jaunesnioji karta virsta vyresniąja, o naujos eilės studentai užima jų vietą mūs ųorganizacijoje. Taip gyvenimas ir sutvarkytas, taip ir privalo būti. Nors ir jauni būdami, turime pagalvoti apie organizacijos pastovumą ir apie vyresniųjų reikalingumą mūsų eilėse. Ne tik kad vyresnieji išlaiko mūsų organizacijos testinumą, prižiūri ir ugdo mūsų tradicijas, bet sudaro svarbų finansinį užnugarį organizacijos užsimojimams įgyvendinti. Todėl mums, jauniesiems, reikėtų daugiau dėmesio kreipti į savo laikyseną vyresniųjų atžvilgiu.

A.S.S. rėmuose nėra daug progų įvairių amžių akademikams kartu bendrauti. Jaunesnieji ir vyresnieji veikiame savo grupėse, nesikišdami į vieni kitų reikalus. Bet, kai ateina šventės ir baliai, tuomet pastebime tą didelį trūkumą vyresniosios kartos savo eilėse. Tas trūkumas labai gerai atsispindi baliaus finansų balanse. Paklauskime savęs, kodėl vyresnieji nebenori dalyvauti mūsų baliuose — ko juose trūksta? Atsakymas paprastas — trūksta jaukumo, nuoširdumo ir mandagumo. Sueiname visi vienos organizacijos nariai, o elgiamės lyg vieni kitų nepažintumėm. Vieni tik paskendę savo uždaroje grupėje mėginame surasti džiaugsmą ir malonumą. Mūsų baliai yra virtę girtuokliavimo ir nemandagaus elgesio pavyzdžiais. Kadangi daugumas taip elgiasi, tai daleidžiame, kad taip yra gerai ir mes galime taip elgtis. Nebepagalvojame, kad mūsų laikysena nebeneša nei mums nei mūsų organizacijai garbės.

Mes pasikviečiame kitų organizacijų atstovus ir savos organizacijos vyresniuosius narius. Jie yra visi mūsų svečiai ir jie privalo būti tinkamai užimti, taip kaip šeimininkas privalo užimti į jo namus atsilankiusius svečius. Bet dažniausiai pasitaiko, kad mūsų kviesti svečiai yra išskirti iš baliaus linksmumo. Jiems yra paskirtas staliukas, ir jie ten privalo save užsiimti. Retai kuris akademikas prieina prie svečių staliuko su jais pasikal-

bėti, o dar rečiau pašokti, ar mėginti juos įjungti į bendrą linksmumą. Todėl nenuostabu, kad mūsų svečiai nebeateina į sekantį balių ir nebenori tą nemalonumą pakartoti.

Iš dalies čia ir valdybų kaltė. Jie privalėtų paskirti būrį akademikų, kurių pareiga būtų mūsų svečius užimti. Juk valdyba skiria akademikus prie įėjimo, baro ir bufeto, tai kodėl neužtikrinti, kad mūsų svečiai irgi būtų patenkinti. Atsižvelgimas į svečių pageidavimus ir jų užėmimą užtikrintų mums, kad jie ir ateityje su malonumu dalyvaus mūsų baliuose, bei paragins ir kitus juose dalyvauti. Nuodugnus planavimas ir pasiruošimas prieš įvykstantį balių daug prisidės prie jo pasisekimo, o svarbiausiai, suartins mus visus vėl į vieną jaukią organizaciją.

Sekančiame numeryje nagrinėsiu A.S.S. stovyklas bei iškylas.

A. S. S. ŠVENTĖ, STUDIJŲ DIENOS IR KONCERTAS NEW YORKE

New Yorko akademikai skautai sujudina vietos studentiją ir visuomenę bent kartą per du metus, surengdami didesnio mąsto kultūrinį-intelektualinį parengimą. Toks parengimas įvyko gegužės 5—6 d. d.

Šeštadienį 12 val. V. Steponio Festival salėje prasidėjo iškilminga Akademinio Skautų Sąjūdžio New Yorko skyriaus sueiga. Ją vedė Filisterių Skuatų S-gos N. Y. sk. pirm. fil. Romas Kezys. Po įvadinio žodžio ir vėliavų įnešimo buvo pakviesta Akademikių Skaučių Draugovės N. Y. sk. pirm. t.n. Ligija Babarskaitė pravesti ASD tikrųjų narių pasižadėjimą. Jautriu žodžiu Ligija pasveikino jaunąsias studentes kviesdama jas tobulėti akademinėje — skautiškoje plotmėje. ASD spalvas naujosioms narėms užrišo ASD N. Y. sk. kandidačių globėja t.n. Daiva Kezienė. Spalvas gavo Daiva Botyriūtė, Regina Kulytė, Virgilija Matekūnaitė, Irena Petniūnaitė, Audronė Senkutė, Ramūnė Vilkutaitytė ir Auksė Vilpišauskaitė. Naujai pakeltųjų vardu kalbėjo R. Vilkutaitytė, žadėdama išlaikyti studentės skautės — lietuvaitės taurumą ir visus įsipareigojimus, kuriuos joms uždeda ASD spalvos.

Korp! Vytis sk. pirm. senj. Viktoras Kirkyla perėmė toliau vesti sueigą. Senjoro pasižadėjimą davė Bronius Nemickas ir Vidas Kleiza. Jiems Korp! juostas užrišo junjorų tėvūnas senj. Rimas Klivečka, o ženklelį įsegė SSS N. Y. sk. pirm. senj. Algis Rimas. Naujuosius senjorus sveikino iš Čikagos atvykęs Korp! Vytis vadovas senj. Rimvydas Cinka. B. Nemickas padėkojo Korp! Vytis vadovybei už priėmimą į pilnus korporacijos narius.

Žiūrovai prie M. K. Čiurlionio darbų reprodukcijų išstatytų New Yorko SSS skyriaus rengtoje parodoje. *G. Peniko nuotr.*

Pažymėtina, kad naujosios narės ir senjorai yra aktyvūs vadovai New Yorko skautų-skaučių tuntuose. Tokiu būdu yra vilties, kad artimas bendradarbiavimas tarp abiejų New Yorko tuntų ir akademikų skautų bus toks artimas ir nuoširdus, kaip ir iki šiolei.

Šioje šventėje dalyvavo svečias kun. Jonas Pakalniškis, kuris yra LSB katalikų kapelionas. Šia proga kun. Pakalniškis tarė žodelį, sveikindamas naujuosius narius ir visą gausų New Yorko akademikų būrį.

Iš kaimyninio Bostono ASS skyriaus dalyvavo keletas ASD narių ir ASS Bostono sk. pirm. fil. inž. dr. Jurgis Gimbutas. Fil. Gimbutas savo žodyje perspėjo akad. skautus, kad, besidžiaugdami narių gausumu, neprarastume tikrojo savo organizacijos tikslo — kilti į moralines ir intelektualines aukštumas, trumpai — ad meliorem.

New Yorko skyrius gali pasidžiaugti ne tik jaunųjų narių pagausėjimu, bet taip pat ir vyresniųjų — garbingų akademinės skautijos veteranų — aktyviu dalyvavimu ASS judėjime, iš jų pažymėtini fil. dr. H. Lukaševičius, kuris dėl ligos kelis paskutinius mėnesius buvo pasitraukęs iš aktyvaus veikimo, ir fil. Vaclovas Augulis. Abu veteranai yra dalyvavę akademinės skautijos steigėjų eilėse, ir eilę metų buvę jos vadovai. Fil. Bronius Kulys turi garbę būti pirmasis tėvas New Yorke, kurio dukrelė įsijungia pilna nare į ASS.

Po sueigos toje pačioje vietoje vyko paskaitų ciklas bendra tema "Žvilgsnis į pavergtą Lietuvą".

TOMAS REMEIKIS, pats negalėjęs dalyvauti, atsiuntė savo paskaitą, kurią perskaitė fil. Dalia Bulgarauskaitė. T. Remeikio paskaita buvo dalis jo daktarato dizertacijos, ir ji buvo pavadinta "Socio-politinis Lietuvos komunistų partijos portretas". Prelegentas priėjo išvados, kad Lietuvos komunistų partijai priklauso procentaliai mažiau žmonių, negu daugelyje kitų Sov. Sąjungos respublikų. Po Stalino mirties Lietuvoj komunistų skaičius buvo nukritęs, gi dabar vėl kiek paaugo, nes į partiją įsijungė jaunesnioji karta. Jaunesnieji kom. vadovai gauna įtakingesnes vietas, jie partijos suvažiavimuose nustelbia vyresniuosius, ir bendrai teroristinis — revoliucinis elementas Lietuvos komunistų partijoj praranda vis daugiau ir daugiau svorio.

T. Remeikio paskaita buvo perduota anglų kalboje, nes dėl laiko stokos nebuvo įmanoma jos išversti.

VYTAUTAS STROLIA davė paskaitą tema "Muzika okupanto siekimų tarnyboje." Šioje paskaitoje muz. Srolia įrodė, kaip muzika dabartinėje Lietuvoje yra naudojama komunizmo tikslams atsiekti. Jau senovės graikų filosofas Platonas buvo įvertinęs muziką kaipo priemonę politiniam bei socialiniam auklėjimui. Dabartiniai Lietuvos okupantai, pasinaudodami šiuo abstraktiškiausiu menu, ieško įvairių priemonių paversti muziką komunizmo idėjų platinimo bei krašto rusinimo įrankiu. Muzikos veikalams yra nustatomos tam tikros formos, kurių kompozitoriai privalo laikytis. Muzikiniai kūriniai turi būti spausdinami dviem kalbom — rusiškai ir lietuviškai. Lietuviai kompozitoriai yra skaitomi Sovietų menininkais, ir jų pavardės yra dažnai rusinamos. Kompozicijos turi remtis tarybinės propagandos temomis. Spaudoje yra smerkiami bet kokie formalizmai, nes jie atitraukia meną nuo liaudies. Naujų formų ieškojimas, ir bet koks kompozitorių eksperimentavimas yra draudžiamas. Gi muzika, kaip ir kitos meno šakos be eksperimentavimo negali progresuoti, tokiu būdu — stagnuojasi. Tokiems suvaržymams kyla pasipriešinimas iš kompozitorių ir pačios liaudies, kurių tarpe aiškiai jaučiama vakarų pasaulio muzikos įtaka.

VINCAS RASTENIS kalbėjo tema "Melas, kaip valdymo priemonė". Remdamasis dabartinės Lietuvos konstitucijos punktais, prelegentas išryškino, kaip konstitucija yra melagingai Lietuvos okupantų interpretuojama, jų imperialistiniams tikslams atsiekti. V. Rastenis citavo gražiai skambančią konstituciją papunkčiui, ir realiais pavyzdžiais įrodė, kaip meistriškai konstitucija yra naudojama liaudies akims dumti. Pvz., konstitucijoj sakoma, kad visa valdžia priklauso miesto bei kaimo žmonėms. Gi miesto ir kaimo žmonės nepajėgia savęs valdyti, todėl juos valdyti turi jų atstovai, kurie yra ne kas kitas, o komunistų partijos elitas. Arba — nuosavybė priklauso valstybei, taigi — visiems. Gi iš tikrųjų ta nuosavybė yra tik valdančios klasės rankose. Konstitucijoj sakoma, kad kiekviena respublika gali savarankiškai pasitraukti iš Sov. Sąjungos. Tačiau praktikoje bet koks Sov. S-gos teritorinis pakeitimas yra baudžiamas. Kolchozninkams sakoma, kad kolchozo žemė yra jų žemė. Tačiau praktiškai jiems yra įsakoma ką ir kada sėti, sodinti ir piauti. Taip pat jie turi atiduoti dideles duokles valdžiai, ir tik likutį sau pasilikti. Taigi, tie "savininkai" turi blogesnes sąlygas negu kitose valstybėse ponų tarnai.

PRANAS ZUNDĖ palietė vieną problemą, kurią jis pavadino pagrin-

dine lietuvių tautos išlikimo problema. Esmėje ši problema yra tokia: Sov. Sąjunga planuoja išvystyti okupuotos Lietuvos ekonominį gyvenimą iki tokio laipsnio, kuris pareikalaus masinio slavų antplūdžio į Lietuvą neva tai papildyti darbo jėgą, gi iš tikrųjų surusinti ir galutinai išnaikinti lietuvių tautą. Pr. Zundė šalia to patiekė įdomių faktų apie pokarinį Lietuvos partizanų judėjimą. Partizanų veikla buvo tiek efektinga, kad vietomis jie valdė ištisus Lietuvos plotus. Net komunistų spauda šį faktą pripažįsta. Partizanai buvo planavę surinkti visų Lietuvos gyventojų parašus su pareiškimu, kad Lietuva norinti išstoti iš Sov. Sąjungos. Ši peticija pagrobtu Sovietų lėktuvu turėjo būti pristatyta Jungtinėms Tautoms New Yorke. Berods, išdavimo pasėkoje šis planas nebuvo įvykdytas. Pr. Zundės apskaičiavimu pokario metais Lietuvoje žuvo apie 30,000 partizanų.

Gaila, kad dėl laiko stokos po paskaitų nebuvo diskusijų. Klausytojų tarpe matėsi žmonių, kurie atydžiai seka dabartinės Lietuvos gyvenimą, ir be abejo jie būtų galėję patiekti įdomių komentarų ar net pataisų apie pareikštas mintis. Reikia pasidžiaugti, kad buvo išlaikytas punktualumas. Prelegentus pristatė ir visą šios dienos dalį vedė senj. Algis Rimas.

Šeštadienio vakare puošnioje Webster Manor salėje, Manhattene, įvyko Toronto vyrų kvarteto koncertas, į kurį atsilankė gausus New Yorko visuomenės būrys. Ypatingai džiugu buvo matyti tiek daug akademinio jaunimo. Programą atidarė ir ją vedė senj. Viktoras Kirkyla. Koncerto programą sudarė lengvesnio pobūdžio lietuvių ir kitataučių kompozitorių dainos. Susidarė įspūdis, kad tos kitataučių dainos, kurios buvo išverstos į lietuvių kalbą, buvo publikos šilčiau priimtos, negu tos, kurios buvo atliktos originalioje kalboje. Po programos žiūrovai linksminosi iki vėlumos, grojant Jurgio Vedegio orkestrui. Šokių metu buvo įvairių pamarginimų, kurie dar labiau pakėlė ir taip jau aukštai iškilusią nuotaiką.

Reikia pastebėti, kad koncertas išsiskyrė iš daugelio lietuviškų parengimų tuo, kad prasidėjo punktualiai, o taip pat ir koncerto metu jautėsi tvarka, nes pavėlavusieji į salę dainavimo metu nebuvo leidžiami. Šia proga buvo išleista koncerto programa, kurioje daugelis New Yorko organizacijų, daktarų, prekybininkų sveikino akademikus skautus studijų dienų ir koncerto proga.

Sekmadienį akademikai skautai organizuotai su vėliava dalyvavo 11 val. Šv. Mišiose Apreiškimo parapijos bažnyčioje, Brooklyne. Šv. Mišios buvo atlaikytos akademikų skautų intencija. Po mišių parapijos patalpose įvyko ASS narių sueiga, kurios metu buvo pasidalinta praėjusios dienos įspūdžiais, išklausyta informacinio pranešimo apie ASS vasaros stovyklą ir kt. Sueigą vedė fil. R. Kezys.

Visas šio savaitgalio parengimas buvo gražus New Yorko ASS pastangų apvainikavimas. Koncerto proga išleistoje knygelėje, kur ASS skyrius sveikina į koncertą atsilankiusius dalyvius, yra vienu sakiniu apytikriai išreikšta New Yorko ASS pažiūra į tokio pobūdžio parengimus: "Nedažnomis progomis mes kviečiame visuomenę pabūvoti su mumis, tačiau stengiamės, kad tos progos būtų vertos mūsų pastangų ir Jūsų dėmesio".

R. K.

mas parodėles, pasirodymus scenoje, ir suteikia progos pademonstruoti kulinarijos meną tautų festivalių formoje.

Šiais metais balandžio m. 29 d. į tokį tautų festivalį, vykstantį University of Chicago patalpose, buvo pakviesta ir Lietuva. Malonia sekmadienio popietę universiteto "International House" didokas svečių kambarys buvo tirštai prikimštas įvairias rases ir tautas atstovaujančių žiūrovų. Čia matėsi turkų stalai, graikų kolonos, Kanados policininkai, margi austrų medžiaginiai darbiniai, indų miniatūriški drambliukai, Irako, Egipto ir Filipinų parodėlės. Viename salės gale, apsupta japonų ir prancūzų, buvo Lietuva, o kitame gale — Sovietų Rusija.

Lietuvių stalas buvo skoningai ir meniškai paruoštas dailininko Jurgio Daugvilos. Stalas išreiškė kultūrinį tautos atspalvį ir žavėjo publiką margučiais, tautinėm juostom bei puikaus rašto staltiesėm. Lėlės, keli medžio raižiniai, tautinė vėliavėlė, "Palik Ašaras Maskvoje" ir kitos anglų kalbą parašytos lietuviškos knygos sudarė gražų stalo vaizdą.

Vakare, rampos šviesoje, publikai teko stebėtis bent 20-ties paskirų tautybių meniniais pasirodymais. Ukrainiečiai šoko kazokus, vokiečiai dainavo, japonai statė piramides, bet iš lietuvių atrodo tikėtasi daugiausiai. Jiems buvo skirta programos užbaiga ir tikrai nebuvo apsivilta. Jaunimo Centro Tautinis Ansamblis Lietuvą atstovavo trimis šokiais: Subatėle, Žygūnu ir Malūnu. Kiekvienas šokis publikos buvo sutiktas šiltai, bet labiausiai visus sužavėjo Malūnas. Audringos ovacijos bandė išgauti pakartojimą, bet ansambliečiai susilaikė.

Lietuvių pasirodymą festivalyje reikia laikyti pasisekusiu ir taipogi dėkoti Lietuvių Bendruomenės Marquette Parko Apylinkei, kuri viską organizavo ir ruošė. Iš universiteto rengėjų gauta daug sveikinimų, padėkos žodžių ir kvietimas dalyvauti sekančiais metais.

"Jūreivis" — dail. V. Remeika

TAUTINĖ VEIKLA AMERIKOJE

V. Montvila

Nemaža lietuvių, kaip ir daugelis kitų žmonių iš Europos, atvyko į Jungtines Amerikos Valstybes po antrojo pasaulinio karo, kad išvengus komunistų persekiojimo. Šiuo jie papildė seniau atvykusių lietuvių emigrantų eiles.

Atvykus į šį kraštą, pirmieji lietuvių pabėgėlių žingsniai buvo nedrąsus, nes buvo įžengta į visiškai skirtingas aplinkas su svetimom tradicijom ir papročiais. Pirmutinis ir svarbiausias pabėgėlių tikslas buvo užtikrinti pastovias pajamas šeimai išlaikyti. Anglų kalbos nemokėjimas buvo kliūtis geresnį darbą gauti, ir daugelis pabėgėlių turėjo pasitenkinti paprasčiausiais darbais ir mažu atlyginimu. Laikui bėgant, nugalėjus kalbos kliūtį, galimybės geresniems darbams atsivėrė, ir eventualiai šeimos pajamos padidėjo ir pasiekė pastovesnį lygį. Lietuvis tremtinys, užtikrinęs sau ir savo šeimai egzistenciją, pajuto reikalą ir norą bendrauti su savo tautiečiais.

Amerikoje, nuo senesnių laikų buvo atvykusių lietuvių; vieni bėgo nuo caro režimo, kiti ieškojo Amerikoje geresnio gerbūvio. Ši senesnė lietuvių karta pajėgė sukurti eiles stiprių lietuviškų organizacijų. Naujieji atvykėliai įsijungė į šias organizacijas, ir be to dar atsivežė naujų, Lietuvoje veikusių, organizacijų likučius ir jas atgaivino.

Ypatingai naujo lietuviško vėjo Amerikoj įnešė įsteigimas lietuviškų šeštadieninių mokyklų ir lituanistikos kursų Columbijos ir Fordhamo universitetuose. Per šias mokyklas pabėgėlių jaunimas gavo progą susitikti ir susidraugauti su kitais savo amžiaus jaunuoliais ir palaikyti su jais ryšius. Jiems, ypač jaunesniajai kartai, buvo įskiepytas tautinis charakteris ir lietuvių kalba, kaip butinas įrankis tautybei išlaikyti. Šeštadieninė mokykla kaip tik aprūpina mokinius tuo įrankiu; išmokindama juos lietuviškai rašyti, skaityti; supažindindama juos su Lietuvos praeitimi, geografija ir tautos kultūra. Vienu žodžiu, suteikia žinias, kurias dėl nepalankių aplinkybių tėvai neišgali suteikti namuose. Ši šeštadieninė mokykla duoda pagrindą tolimesnėms lituanistikos studijoms Fordhamo ar Columbijos universitetuose.

Šeštadieninė mokykla subūrė lietuvišką atžalyną, ir iš tos susidariusios draugystės, asmeniniai ryšiai buvo sustiprinti per įsikūrusias jaunimo organizacijas, kaip skautai, ateitininkai ir kiti. Šios organizacijos taipgi buvo naudingos lietuvybės išlaikymui, duodamos progą jaunimui bendrauti lietuviškoje dvasioje. Tačiau jaunajai kartai augant ir bręstant, mokyklinių organizacijų lygis nepajėgia suteikti atitinkamo ideologinio ir intelektualinio pasitenkinimo.

Daugelis šeštadieninės mokyklos auklėtinių įstoję į Amerikos kole-

Iškilmingoj Detroito ASS skyriaus sueigoj, vasario mėn. 17 d., trys spalvas gavusios ASD narės dainuoja tradiciniam ratelyje.

gijas ir universitetus pajuto stoką studentiško pobūdžio organizacijų. Dėl to buvo atkurtos Lietuvoje buvusios studentų organizacijos, į kurias tėvai ragino studijuojantį jaunimą įsijungti.

Savaime suprantama, kad tik maža dalis tų studentiškų organizacijų buvo atkurtos. Atsimnikime, kad nei viename Amerikos mieste nėra tiek lietuvių studentų kiek buvo Kauno ar Vilniaus universitetuose. Taigi lietuvis studentas turi pasitenkinti kad ir mažu tų organizacijų pasirinkimu, ir pasirinkti tą organizaciją, kuri atitinka jo pasaulėžiūrai. Šios organizacijos, sukurtos pagrindu imant senas lietuviškas studentų tradicijas, šiandien atsiduria pusiaukelyje. Kyla klausimas, ar pasiseks toms organizacijoms išlaikyti lietuviškas tradicijas, ir ar tautiškais pagrindais sukurtos ideologijos galės augti svetimoje aplinkoje, kur visos tradicijos ir papročiai yra mišinys įvairių tautų. Šį klausimą galės atsakyti tik pačios organizacijos. Laikas įrodys ar lietuviškos tradicijos gali išsilaikyti ir būti tęsiamos. Atsakymą į tą klausimą duos tos organizacijos, kurios vadovaujamos studentų, kurie yra tiek Europos, tiek Amerikos kultūros padarinys, nes tik jie tebus pajėgūs tinkamai pritaikyti senas ideologijas naujose sąlygose. Tik šie naujieji vadai galės suprasti kaip išspręsti šią dvejopos kultūros problemą. Tačiau jei tos organizacijos bus vadovaujamos senos kartos ideologinių palikuonių, kurie yra baigę savo studijas prieš kelias dekadas, jos iš karto bus save pasmerkusios nepasisekimui.

Šių organizacijų išsaugojimas teks jaunajai kartai, nes tiktai ji galės išspręsti šią problemą, ir turėdama tinkamus vadus galės tikslą įvykdyti. Galima tikėti, kad dabartinės lietuvių studentų organizacijos sugebės išauginti tokius vadus.

SAVAITGALIS STUDENTŲ MIESTE

Nors pats pavadinimas "Studijų dienos" skamba kažkaip moksliškai ir rimtai, to negalima būtų pasakyti apie ASS suruoštas studijų dienas Urbanoje, gegužės 5—6 dienomis.

Pradžia buvo tikrai linksma. Viskas prasidėjo tradicine urbaniškių taip pamėgta "dainų šventė". Šį kartą dainavo visi, ir visus dainų žodžius, nes Urbanos skyrius pasirūpino išleisti, nors rotatoriumi spausdintą, populiarių, studentų dainuojamų dainų rinkinėlį. Prie dainorėlio paruošimo daugiausia dirbo ASD vadovė t. n. Aldona Pauliūtė, o viršelį iliustravo Korp! Vytis vadovas senj. Naras Stasiškis, architektūros studentas. Dainorėlio kaina irgi buvo studentiška — 25 c. Jis beveik visas ir buvo išparduotas per studijų dienas.

Šeštadienį nuo 11 val. ryto vyko registracija. Čia dirbo t. n. Audronė Giedraitytė, t.n. Birutė Strikaitytė, kand. Rūta Šošytė ir senj. Arvydas Rimas. Žmonės pamažu rinkosi, dauguma iš Čikagos. Punktualiai, 1 val. pp., skyriaus pirmininkas fil. Dr. Vytautas Užgiris atidarė studijų dienas.

Pirmasis kalbėjo inž. Juozas Miklovas. Neseniai pabėgęs iš Lietuvos nuo sovietinio rėžimo, jis kalbėjo apie okupuotos Lietuvos jaunimą. Gal labiausia klausytojus sujaudino Juozo Miklovo optimizmas. Paėmęs tokią plačią temą, jis davė atskirų gyvų pavyzdžių, iš kurių paskui darė išvadas, apibūdindamas dabartinį Lietuvos jaunimą. "Vienas iš charakteringesnių visų lietuvių bruožų yra savotiškas susitelktinumas, ginant tautines vertybes. Lietuvoje nebėra susiskaldymo į partinius, grupinius ir panašius vienetus, o jaunimo tarpe tas ir neaktualu. Perdaug atsakingas tautai laikotarpis, kad leistis į susiskaldymo komfortą, kada visi vienodai mato, kokie yra okupanto kėslai ir kaip geriau jiems pasipriešinti ir nuo jų apsiginti."

Kiti pagirtini lietuvių bruožai, tai noras visiems laikytis vienoje vietoje, neišsiskirstant po plačiąją Rusiją, ir jaunimo rodoma pagarba lietuvių kalbai. Juozas Miklovas savo kalbą baigė atsišaukimu į lietuviškąjį Amerikos jaunimą. Čia paduodame tik ištrauką:

"Žinodamas nepalaužiamą visos lietuvių tautos troškimą būti laisvai, aš kreipiuosi pirmiausia į Jus, Amerikos lietuvių jaunimą — padėkit tautos troškimui išsipildyti! Juk negalima daleisti ,kad sena ir garbinga lietuvių tauta ir valstybė, kai ištisi kontinentai meta pančius, pasiliktų pavergta, okupuota, beteisė! Sujudinkim žemę! Šiandien Jūs, kaip JAV piliečiai, prašykite, reikalaukite jaunatvišku ryžtu, žodžiu ar laiškais iš savo senatorių, kongresmanų, kad Pabaltijo aneksijos, užsitęsusios okupacijos ir sovietinio-komunistinio tautų genocido byla būtų įnešta į Jungtinių tautų forumą..."

Sujudinkim žemę! Tokie šūkiai mums skamba keistai. Mes esame jų tiek daug girdėję, kad tai skaitome vien retoriniais išsireiškimais, vartoja-

mais vasario 16 d. proga, bet ne nuoširdžiomis mintimis. Po paskaitos, paklausus Juozą Miklovą, ar jis tikrai tuo tiki ką paskelbė, pasidarė mums gėda, kai jis nustebęs atsakė, kad jokių abejonių negali būti ir mes turėtumėm siekti Lietuvos išlaisvinimo. Čia gal ir pasirodė didžiausias skirtumas tarp mūsų ir Lietuvos jaunimo. Atrodo, kad priespauda ir vargas išaugino daug gilesnius ir šviesesnius idealus jaunimo tarpe, negu kad vakarų civilizacija, kuri tarp mūsų paskleidė tiek daug apatijos.

Studijų dienų programa buvo gausi, todėl po kelių minučių pertraukos, klausytojai vėl susirinko, šį kartą pasiklausyti dailininko Algirdo Kurausko. Dail. Kurauskas visų pirma kalbėjo apie menininkus ir meno sroves Lietuvoje nuo nepriklausomybės atgavimo pradžios, o paskui giliau ir smulkiau išnagrinėjo meno kryptis tremtyje, išvardindamas kiekvienos grupės žymiausius dailininkus. Paskaitos mintis puikiai išryškino ekrane rodomos spalvotų kūrinių nuotraukos. Didžiausias susižavėjimas buvo parodytas Čiurlionio darbams. Gale paskaitos, dail. Kurauskas parodė ir kelius savo darbus, moderniškas kompozicijas ir bandymus.

Atsigaivinę kava, akademikai pradėjo paskutinę šeštadienio paskaitą — Adomo Mickevičiaus vedamą simpoziumą, apie organizacijų reikšmę mums. Simpoziume dalyvavo t. n. Rūta Kviklytė, senjorai: Saulius Grėbliūnas, Alfredas Kleinaitis, Viktoras Petrauskas ir Arvydas Rimas. Apibūdinus žodžių "organizacija" ir "mes" prasmę, tęsėsi diskusijos, kurios nebūtų buvusios nei karštos nei įdomios (kaip kad dažniausiai aprašoma), jeigu publika irgi nebūtų prisidėjusi.

Iš paskaitų visi skirstėsi labai pavargę, vos kojas vilkdami, bet visgi niekas vakare neatsisakė važiuoti į šokius, atsigaivinti po rimtai praleistos dienos.

Sekmadienį dalyvių buvo mažiau, nes daugumas čikagiečių jau buvo išvažiavę. Kalbėjo Montrealio teatro aktorius Kazys Veselka. Paskaitą pradėjo apibūdindamas teatrą bendrai, išdėstydamas dramos struktūrą ir reikšmę, pradedant dramaturgu ir baigiant žiūrovu. Toliau specifiniai palietė naująjį absurdo teatrą, atstovaujamą tokių asmenų kaip Ionesco ir Samuel Beckett. Baigdamas patiekė keletą minčių apie lietuviškąjį teatrą tremtyje.

Visa programa praėjo labai punktualiai ir sklandžiai. Paskaitos, užkandžiai, šokiai, diskusijos, natūraliai sekė vienas kitą. Suprantama, kad viskas taip nevyko savaime. Urbanos skyriui teko įdėti daug planingo darbo. Viena iš didžiausiųjų darbininkių buvo fil. Ina Užgirienė, kuri rūpinosi paskaitininkais, reklamavo studijų dienas spaudoje, priiminėjo atvykusius svečius ir net paklydusius vežėsi į savo namus. Urbanos ASS skyrius šiomis dienomis nėra didelis ir, pavarčius organizatorių sąrašą, galima sakyti, kad visi skyriaus nariai turėjo kokias nors pareigas.

R. K.

"ALYVŲ ŽIEDAI" ČIKAGOJE

Skautai akademikai pavasarį Čikagoje sutiko suruošdami Akademinį Pavasario Balių, kuris įvyko gegužės 12 d. Baliui ruošti komisija buvo sudaryta iš studentų bei filisterių sąjungų atstovų. Į ją įėjo J. Tamulaitis, pirmininkas, R. Dirvonis, D. Korzonienė, R. Korzonas, A. Trinkūnas, R. Palčiauskas, G. Budrytė, D. Kriščiūnaitė ir G. Stasiškytė, bei studentų ir filisterių skyrių valdybų nariai.

Balius pasisekė gerai, ir atrodo, kad visi gražiai pasilinksmino. Salė buvo išpuošta balionais ir alyvomis. Didžiulės alyvų puokštės puošė stalus ir sceną. Įėjęs į salę, pasijutai įėjęs į žydintį ir kvepiantį alyvų daržėlį. Baliaus metu grojo geras Fred Heines vedamas orkestras. Taip pat veikė baras ir skoningai paruoštas bufetas.

Svarbiausia baliaus dalis buvo programa, kurią atliko Chicagos vyrų choras "Vytis". Jie labai nuotaikingai padainavo keturias liaudies dainas, kurių tarpe buvo ir studentų taip mėgiamas "Aras' ir "Augo kieme klevelis". Choras susilaukė daug plojimo ir ovacijų. Jam dirigavo A. Gečas.

Po programos buvo pravestas balionų šokis. Susprogdinus balioną, iš jo iškrito loterijos bilietukas. Loterijoje buvo tortas ir dvi bonkos likerio.

Vėliau dauguma akademikų ir jų svečių susirinko prie stalo, kur sėdėjo vyrų choro nariai. Prasidėjo taip vadinama "Dainų Šventė". Visi dainavo studentų labiausiai mėgiamas dainas, kol pagaliau nutraukė orkestras.

Baliaus pelnas yra skiriamas Dr. Vydūno Vardo Šalpos Fondui. Šis fondas šelpia studentus, nežiūrint kuriai organizacijai priklauso.

NEW YORKE

● Kovo 24 d. į New Yorko ASS skyriaus sueigą buvo atvykęs svečias iš Čikagos — fil. Tomas Remeikis. Jis davė įdomų referatą apie tarptautinę skautų padėtį ir lietuvių skautų problemas. Štai kelios mintys iš to pašnekesio:

Skautybė nėra nei politinė, nei ideologinė sistema, bet auklėjimosi sistema. Baden Powellis, kurdamas skautybę, užmiršo intelektą. Jis sukūrė grynai praktišką sistemą. Praktiškasis aspektas dominuoja skautybės judėjime, ne intelektualinis. Dėl šios priežasties JAV-se nevyksta suorganizuoti skautus vyčius. Dėl to ir lietuviai skautai vyčiai sunkiai laikosi. Dėl tos pačios priežasties bujoja ir auga akademinė skautija, nes ji akcentuoja intelektualinį veikimą. Intelektualizmą turėtų pabrėžti visos skautų šakos.

Demokratijos, komunizmo ir neutraliųjų poliai atsiliepė ir į skautų organizaciją — Kuboje skautų sąjunga uždaryta; į Pan-Arabijos džiamborę europiečiai nebuvo kviesti; vienoj iš šių valstybių skautai uždaryti, o įsteigti pionieriai.

Fil. T. Remeikis, būdamas LSB Užsienio Skyriaus vedėju, yra puikiai susipažinęs su LSB tarptautine padėtimi. Jis pareiškė, kad Vokietijos, Lichtenšteino ir Portugalijos skautų vadovai pritaria, kad lietuviai skautai būtų legalizuoti tarptautiniame skautų biure. Tokiu būdu yra galimybės, kad šis klausimas bus svarstomas atitinkamuose tarptautiniuose skautų organuose.

Atrodo, kad 10 lietuvių skautų dalyvaus vokiečių vienete sekančioj džiamborėj, kuri įvyks Graikijoj.

● Balandžio mėn. 28 d. iškilmingoje New Yorko skautų-skaučių sueigoje fil. Romas Kezys pravedė Šv. Jurgio šventės progai pritaikytą pašnekėsį.

šią vasarą baigia kolegijas ir įgys bakalauro laipsnius.

● Fil. Romas Kezys gegužės mėn. 12 d. kalbėjo tema "Motina" Brooklyno šeštadieninės mokyklos rengtame Motinos Dienos minėjime.

● Skautų vyčių kandidatų būreliui, turinčiam 12 narių, vadovauja senj. Algis Šetikas.

● Senj. Kęstutis Bileris yra jūrų skautų "Audros" laivo vadas.

● T. n. Aldona Šileikytė sumaniai pirmininkauja Liet. Stud. S-gos New Yorko skyriui. Valdyboje taip pat darbuojasi senjorai Rimas Klivečka ir Saulius Arūnas.

● Fil. Dr. Henrikas Lukaševičius buvo susirgęs ir keletą savaičių išgulėjo ligoninėj.

● Atlanto rajono skautų vyčių skyriaus vedėjas yra fil. Sigitas Liaukus.

● Tikrosios narės Ligija Babarskaitė ir Laima Šileikytė ir senj. Vytas Šetikas

"LITUANUS" ŽURNALO PRANEŠIMAS

LITUANUS redakcijos perkėlimas Chicagon kiek sutrukdė normalų žurnalo leidimą, tačiau jau prieš kurį laiką pasirodė pirmasis naujo redakcinio sambūrio numeris; artimoje ateityje išeis antrasis leidinys. Šiuo metu redakciją sudaro: Adomas Mickevičius — vyr. redaktorius; G. Gedvila, V. Gegevičiūtė, L. Petrauskaitė, S. Radvila ir T. Remeikis — redaktoriai. Redakcija pasiekiama šiuo adresu: LITUANUS, P. O. Box 9318, Chicago 90, Ill.

Žurnalo leidimo būstinė ir toliau lieka Brooklyne. Oficialus adresas: 916 Willoughby Ave., Brooklyn 21 NY. Čia veikia administracija, kurią tvarko Vyt. Svalbonas. Spaudos priežiūros darbus atlieka technikinis redaktorius Kęstutis Čerkeliūnas. Oficialus šio informacinio žurnalo leidėjas yra Lietuvių Studentų Sąjunga, gi visą LITUANUS leidimo darbą ir toliau tvarko Vyt. P. Vygantas, žurnalo leidimo kordinatorius.

Šiomis dienomis LITUANUS žurnalo leidėjus pasiekė $35.00 auka. Ši parama itin vertinga tuo, kad ją paaukojo praeitų metų rudenį tragiškai žuvusios Juditos Audėnaitės studijų draugės amerikietės. Iniciatorių vardu Susan M. Hecker rašo: "mes siunčiame šią auką kaip simbolinį prisiminimą; mums gerai žinomas buvo Juditos susidomėjimas LITUANUS žurnalu. Žinoma, ši kukli auka jokiu būdu negali išreikšti mūsų gilaus liūdesio, bet bent šiuo būdu mes norėtumėme išreikšti savo jausmą ryšium su šiuo tragišku įvykiu, mus giliai sukrėtusiu."

ASSS studijų dienų Urbanoje dalyvių grupelė. Iš kairės: J. Miklovas, dr. E. Kaminskas, M. Petokas, J. Žukauskas, D. Stakytė, R. Lizdenytė, A. Paliūtė, I. Užgirienė ir A. Skirmuntaitė.

R. Kviklytės nuotr.

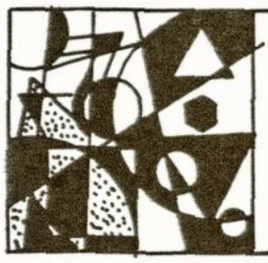

Redaktoriaus Puslapis

MIELI "MŪSŲ VYČIO" SKAITYTOJAI

Perėmus "Mūsų Vyčio" administratoriaus pareigas reiškiu padėką Vadovybei už pasitikėjimą. Džiaugiuosi darbščiu-energingu Redaktoriumi, Fil. Vytautu Germanu ir visu jo kolektyvu. Reiškiu padėką administratoriui Antanui Paužuoliui už tvarkingą knygų-dokumentų perdavimą ir ekspeditoriui Liudui Ramanauskui. Taip pat dėkoju Broniui Žukauskui, sutikusiam priimti ekspeditoriaus pareigas.

Norėdamas atlikti tinkamai savo pareigas prašysiu visus prenumeratorius, pakeičiant adresą pranešti man, kad išvengti nesklandumų ir bereikalingų išlaidų. Patikrinus kartoteką, radau tik 473 prenumeratorius, o jų juk galėtų būti daug daugiau. Aš tikiu, kad ateityje bendra talka tą skaičių padvigubinsim. Nesumokėjusių už 1962 metus yra 240, nenusimenu, nes tikiu, kad jų čekiai yra pakeliui — dėkoju.

Baigdamas linkiu visiems "Mūsų Vyčio" skaitytojams kuo geriausios sekmės ir bendradarbiavimo.

Ad Meliorem.

Administratorius

Garbės Prenumeratoriai:

E. Korzonas,
V. Stropus

Remėjai:

S. Yla,
D. Keršienė,
N. Noris

ATSIŲSTA PAMINĖTI

Danguolė Sadūnaitė - Sealey "Vasaros Medžiai" eilėraščių rinkinys. Išleido "Ateitis", kaina $1.50.

Nedidelis eilėraščių rinkinys, turįs vos 46 puslapius. Visas knygos išvystymas pradedamas vaikyste ir kaimo gamtovaizdžių prisiminimais. Toliau autorė pereina į religinį ir meilės ilgesio temas. Kai kuriose eilėse jaučiasi nelankstūs išsireiškimai ir stoka poetinio melodingumo.

Alfonsas Tyruolis - "Sacra Via" sonetų rinkinys. Išleido "Ateitis", kaina $1.50.

Knygutė 46 puslapių ir išimtinai susidedanti iš jambinių sonetų. Visi sonetai parašyti New Yorke 1951 m., autoriui grįžus iš Šventųjų Metų Romoj. Tematika yra ribota religiniais ar kultūriniais Romos vaizdais.

Kadangi dėl tradicinio penkiapėdžio jambo autorius naudoja gan kondensuotą keturpėdžio soneto formą, rinkinėlio gale yra pridėti kiekvieno soneto paaiškinimai. Nors būdas ne tradicinis, bet skaitytojui yra naudingas informacinis šaltinis.

ALp 3088
L.arch.
LKA

Viršelis: *"Madona su lotosu" — dail. Bronės Jameikienės. Šis skaldyto stiklo vitražas buvo premijuotas "Madona Theme in Art" parodoje, Honolulu ir dabar yra Dr. ir ponios Edmund Wong kolekcijoje.*

91 336165